

Haavoittuvuus synnyttää luovuutta

Gaylene Perry: "Potentially Dangerous: Vulnerabilities and Risks in the Writing Workshop" *Educational Insights*. Volume 11. Number 1. 2007.

Vesa Lahti

Gaylene Perry kirjoittaa artikkelissaan *Potentially Dangerous: Vulnerabilities and Risks in the Writing Workshop* luovan kirjoittamisen työpajaan liittyvistä riskeistä ja työpajan kirjoittamisen prosessista. Perry haluaa kiinnittää huomiota mahdollisiin vaaratekijöihin ja kuinka elintärkeitä ne toisaalta ovat onnistuneen työpajan toteuttamiselle. Artikkelin alussa hän viittaa aikaisempaan tekstiinsä *Art & trauma: Ethics & exciting spaces in creative writing*, jossa Perry on pohtinut luovan kirjoittamisen eettisiä ongelmia eli kuinka saavuttaa tasapaino opettajan ammatillisten vastuiden, opiskelijan, luokan ja oppilaitoksen välillä, ja saada samalla aikaan tehokas ja toimiva tila opetukselle ja luovalle työlle.¹ Kyseisessä artikkelissa Perry kertoo esimerkkejä opiskelijoiden kirjoittamista henkilökohtaisista traumaattisista kokemuksistaan ja näin hän kyseenalaistaa ja pohtii muun muassa opettajan eettisiä valintoja tehtävänannon suhteen.

Luovuus ja Perryn työpajat

Perry ohjaa luovan kirjoittamisen työpajoissaan jatko-opiskelijoita, jotka osallistuvat ensin viiden viikon teoria- ja harjoitusjaksolle. Tänä aikana he tutustuvat kirjoittamisen teorioihin ja kirjoittavat joitakin harjoitustekstejä. Näin he luovat perustan seuraavalle kurssille. He jakavat yhteisen kokemuksen ja tutustuvat toisiinsa kirjoittamalla ja keskustelemalla samassa tilassa. Kaikki tämä on tuttua luovan kirjoittamisen opetuksen prosesseista esimerkiksi suomalaisissa oppilaitoksissa. Ensimmäisestä työpajastaan Perry käyttää nimitystä "*hands-on writing workshop*" eli käytännön kirjoittamisen työpaja, jossa haetaan tuntumaa kirjoittamiseen. Työpajassa keskustellaan teksteistä, niiden luomisesta syntyneistä ajatuksista ja mahdollisesti luetaan ääneen omia tekstejä. Kirjoituksia ei kritisoida, koska ne halutaan pitää vain harjoituksina. Toinen Perryn työpaja on "*peer-review workshop*", jossa viikon aikana jokainen

¹ Perry 2007.

opiskelija kirjoittaa ”täysimittaisen”² fiktiivisen tekstin. Tämä jaetaan ohjaajalle ja toisille opiskelijoille viikko ennen työpajan alkua. Varsinaisessa työpajassa luonnoksesta keskustellaan ja tehdään ehdotuksia tekstin kehittämiseksi sen nykyisessä muodossa. Perry kertoo omasta haavoittuvuuden kokemuksestaan yhteistyöprojektissa tanssitaiteilijan kanssa. Tapahtumassa tanssija ja kirjoittaja improvisoivat lavalla toisiaan tarkkaillen. Tanssijan esiintyessä kirjailija kirjoitti mieleensä tulevat seikat tietokoneella ja teksti heijastettiin valkokankaalle. Koko ajan he tarkkailivat myös toisiaan hakien sytykettä, laukaisijaa³, joka sysää luovuuden liikkeelle. Tällaisen alku saattoi olla jokin ääni, tanssijan askeleet, hengitys, vaatteiden kahina tai papereiden selauksesta syntyvä ääni. Tauon aikana taiteilijat keskustelivat esityksestä ja totesivat vuoropuhelun elintärkeäksi tavoitteen saavuttamiseksi. Tässä tilanteessa Perry havaitsee oman haavoittuvaisuutensa, tiedostaa äkkiä, ettei löydä sanoja, on äärimmäisen tietoinen siitä, että ”suorittaa, esittää kirjoittavansa”. Hän ei pidä ajatuksesta, että kirjoittamansa teksti on välittömästi näkyvillä katsojille projisoituina. Tilanne poikkeaa oleellisesti hänen normaalista tavastaan kirjoittaa, jolloin hän myös editoi kirjoittamaansa koko ajan. Perryllä kirjoittaminen on myös fyysinen ja joskus traumaattinen prosessi. Hän kokee kirjoittamiseen uppoutuessaan tunnetilan, jossa kaikki muu ympäriltä häviää. Hän ei itse mainitse tässä yhteydessä flowta. Itse tekemisen, luomisen akti, itsetietoisuus tapahtuvasta, saa hänet kokemaan haavoittuvuutta. Tämän myötä Perry miettii jälkeinpäin tilanteessa tapahtunutta riskin ottamista ja itsensä alttiiksi laittamista ja olettaa, että luovuus vaatii juuri tätä eli ennakoimattoman sallimista. Tähän hän pyrkii myös ohjatessaan luovan kirjoittamisen työpajan opiskelijoita. Hän rohkaisee harjoitustekstien kirjoittajia astumaan tiloihin, joissa haavoittuvuus on mahdollista kokea, koska luokkahuoneessa ryhmän mukana kirjoitettaessa editointi on rajoitettua ja ilmaisu spontaanimpaa. Perry korostaa myös käytännön kirjoittamisen työpajansa keinotekoisien tilan luonnetta eli hänen mukaansa se toimii lähinnä hautomona, joka helpottaa luovan prosessin kehittymistä. Tarkastellessaan opiskelijoille antamaansa tehtävää, hän lisää pohdintaansa vielä yhden aspektin eli kuinka hän itse omassa performanssissaan tanssitaiteilijan kanssa tunsi kokevansa jotain ”paljastavaa”.

Kirjoittamisen työpajassa

² Perry ei selvennä artikkelissaan tarkemmin käsitettä ”full-length”.

³ Perry käyttää tässä termiä ”trigger”.

Perry hahmottelee kappaleen *What happens* alussa hyvän kirjoittamisen työpajan määritteitä. Hän näkee tällaisen työpajan olemuksen parhaimmillaan luonnehtiessaan työpajaa sanoilla: "tuli", "energia" ja "fuusio/ yhdistyminen". Myös sanat: "minä", "äärimmäisen henkilökohtaista" ja "omaperäinen" synnyttävät Perrylle tunteen onnistuneesta työpajasta. Näitä tavoitellessaan hän käyttää opetuksessaan mallia, jossa teoria ja kirjoittamisen tekniikat esiintyvät samassa kontekstissa kirjoittamisen harjoitusten yhteydessä. Hän haluaa luoda luokkahuoneesta turvallisen ympäristön, jossa koetaan yhteenkuuluvuutta, jonka mahdollistaminen edellyttää jokaisen kirjoittamista. Olennaista on kokea tunne kirjoittamisesta. He tutustuvat kirjoittamiseen, sen tuottamiin makuihin, ääniin, hahmoihin. Näin kasvatetaan vähitellen kirjoittajan kokemustason laajuutta, kehitytään tekstin luojina.

Perryn mukaan luovassa kirjoittamisessa piilee aina riski, koska se on henkilökohtaista ja erityistä. Riskin ottaminen lisää haavoittuvuuden tunnetta. Työpajassa tämä haavoittuvuus esittäytyy osittain julkisena.⁴ Opiskelija on työpajassa kirjoittaessaan yhdessä toisten haavoittuvuudelle alttiiden kanssa. Perry toteaa, että jokainen opiskelija tuo työpajaan jotain omaa, erityislaatuista ja henkilökohtaista. Tämä puolestaan saattaa aiheuttaa ilmapiirissä "myrkyllisyyttä", "räjähdysnomaisuutta", mutta myös toisaalta "inspiroivaa" ja "palkitsevaa", jotka parhaimmillaan johtavat itsenäiseen ja dynaamiseen oppimiseen.

Perry tunnistaa työpajassa onnistumisen erityisesti sen ilmapiiristä, opiskelijoiden eleistä, äänekkyydestä. Hänestä havahtuminen tietoisuuteen tästä osoittaa, että jotain luovaa on tapahtunut. Hän käyttää sanaa "*explosiveness*", joka ei sananmukaisesti tarkoita itkun ja raivon sekaisia tunteita luokkahuoneessa. Hänen mielestään se on enemmänkin eräänlaista fuusioitumista, yhteenliittymistä, jonka aiheuttaa nimenomaan työpajassa suoritettu toiminta. Edelleen Perry korostaa tämän toimivan silloin, kun keskitytään työhön eli varsinaiseen kirjoittamiseen, ei niinkään siihen, mitä on saatu aikaan, tuotteeseen, tekstiin.

Yhteenvetoa artikkelista

⁴ Perry käyttää sanaa "semi-public".

Perry on vakuuttunut siitä, että haavoittuvuus ruokkii ja vahvistaa luovuutta kirjoittamisen työpajassa. Hän antaisi oppimiselle ja ohjaamiselle enemmän vapautta kuin ylisuojelemista. Luonnollisesti tästä voi olla montaa eri mieltä. Ohjaajan vastuulle lankeaa paljon. Hänen on oltava selvillä oppilaitoksen eettisistä ohjeista ja toimia sen mukaan. Omaelämäkerrallinen kirjoittaminen sisältää usein traumaattisiakin kokemuksia ja näiden tuntemuksien käsittelyssä on oltava hienovarainen. Kirjoittaja voi myös sisällyttää fiktiiviseen tekstiinsä omaan elämäänsä liittyviä kokemuksia, joita ulkopuolinen ei välttämättä tunnista. Perry korostaa omasta mielestäni liikaakin haavoittuvuuden merkitystä luovassa kirjoittamisessa. Toisaalta tämä on luontevaa, koska hän on alan asiantuntija. Artikkelista on havaittavissa kuitenkin, että Perry ei mene tarpeeksi syvälle asian ytimeen. Hän kirjoittaa hyvin pintatasolla, eikä pureskele ja hajota käsittelemäänsä aihetta sen alkutekijöihin. Haavoittuvuus on vain yksi pieni tekijä luovuuden ja luovan prosessin määrittelyssä. Havahtuminen omaan haavoittumiseen, ja tällä kohtaa tapahtuva itsereflektointi voisivat olla todella mielenkiintoinen lisä ja keskustelunavaus luovan kirjoittamisen työpajoissa.

Gaylene Perry on luovan kirjoittamisen opettaja ja kirjailija Deakinin yliopistossa, Melbournessa, Australiassa. Hän opettaa fiktion ja omaelämäkerrallisuuden kirjoittamista.

Lähteet

Perry, G. 2007. Art and Trauma: Danger and Dynamics in the Creative Writing Workshop. Educational Insights. Volume 11. Number 1. 2007.

Saatavilla: <https://insights.ogpr.educ.ubc.ca/v11n01/pdfs/perry.pdf>.

Perry, G. 2010. Potentially Dangerous: Vulnerabilities and Risks in the Writing Workshop. Teoksessa Donnelly, D. (toim.) Does the Writing Workshop Still Work? Great Britain: Short Run Press Ltd. 117-129.